

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Eulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat)

Sürgönyeim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... .. 360 Lei.

Fél évre ... .. 180 Lei.

Negyed évre ... .. 90 Lei.

Havonta ... .. 30 Lei.

Hirdetések díjazás szerint
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Sár-oceán.

Sár, sár, sár, merre a szem el lát, merre a láb elvisz és a kocsí halad. Nem amolyan cipővel degeszszelhető, jóindulatú városi sár, mely csak piszkít, de az uton tovább enged. Himáros, kocsi-ragasztó, gonosz, emésztő sár, mely tengelyig nyeli el a kocsit, — ilyen sár fedi mindenütt az utakat. Városi embernek fogalma sem lehet róla, mi van ilyenkor a falvakban és az utakon. Akát rossz sorsa ebben az időben arra télt, hogy kimenjen a falvakba, hátborzongató, mesébeillő tapasztalatokat szerezhet. Az a hullábon forgó elátkozott kastély, melyet a természet minden csodaállatja véd az idegen betolakodása ellen, nincs annyira biztosítva, mint akármelyik falu. Amelyeknek vasúti állomása van, azt sem lehet megközelíteni gyalogszerrel. Cipős ember előbb juthat keresztül a tű fókán, mint be a faluba. A forkából lángot lövellő sárkányt inkább meg lehet rohanni, mint azt a mocsaras lápos térdig elnyelő, minden vállmerőséget pocskás mosollyal revedő rettenetet, ami a sár, sár, feneketlen, oceán-végtelen, halálbiztosan diadalmas sár.

Az utak eltűntek. Egyszerűen einyelte őket a sár-oceán. Ahol az országut jókarban tartott — vajmi ritka eset — ott még gyakor-

lott táftosok elhúzzák a könnyű parasztszekerüket.

Az ilyen falu bevehetetlenebb, mint a tűzérég minden találmányával megerősített vár. Ide kívülről jövő ember lábát be nem teszi. A falu is kihalt, mint a Sza-harasivatag. A falu egyik oldaláról a másikra átmenni valóságos fegyvertény. A falu népe nem is igen gyakorolja ezt a bravúrt. A házból ki nem mozdul, akát a szűk sár nem hajt. Voltunk egy faluban, ahol a gazdák már hónapok óta nem fogták be a lovak. Minek? Az utak járhatatlanok.

Ugy szóródnak el egymás mellett ezek a falvak, mint tengerben a zátonyok. Csak tuljuk, hogy vannak, de rajtuk csak a hajótörött volt még. És valóban hajótörtek mind, akik ott laknak. A kultúra hajótöröttjei. A kultúra számkivetettjei. A világ tanul, ha lád s a falu marad kimozdíthatatlanul, megközelíthetetlenül a sár-oceán hullámai között. A kultúrából, a városi élet áldásából nekik semmi nem jut. A kárhózatot utak nem engedék behatolni oda a szellemi életet.

De nem is csoda. Immár tíz éve, hogy az utakat nem javították. Állam, megye, de még a község sem fordít rájuk gondot. A falu népe áldozata a saját magakéleti tunyaságának. Elmentünk a faluba és láttuk életét. Amint láttunk, kétségbeesett segélykiáltásra ösztönzi torunkkat: mentsetek meg a falut! Mindenkinék, aki en-

re illetékes, meg kell hallania: az utakat a lehető legsürgősebben meg kell javítani.

A kormány az antiszemita-mozgalom ellen

Bucuresti. Az esti lapok közlik, hogy a belügyminiszter táviratilag intézkedett, hogy a cluj-i rendőrszék azonnal újból tartóztassa le a legutóbbi antiszemita zavargások összes vezetőit. Ugyancsak rendeletet küldött a belügyminiszter a többi erdélyi városok hatóságaihoz, amelyben mindenmű zavargások megakadályozására hívta fel az összes hatóságokat.

Ezután az elnök szünetet rendelt el. Szünet után Tripoti képviselő emelkedett szólásra, majd utána dr. Stern képviselő szólalt fel a történelmi visszapillantást vetett a zsidók emancipációjára. Foglalkozott az antiszemita mozgalommal, valamint az alkotmányjavaslatnak a zsidókra vonatkozó részével.

Uj-világ és O-világ

Irtá: Striller Ferenc.

Ezelőtt is nehéz volt eljutni Amerikába innen mitőlünk, ma pedig még a másvilágra is könnyebb eljutni mint az Ujvilágba, pedig ez ugyancsak költséges dolog. Ez előtt is sok csodabogarat hallottunk az Ujvilágról, ami ámulatba ejtett mindannyiunkat, ma pedig ugyancsak lesajnálhatjuk magunkat, ha a bolháva töpördött vén riicskös Európát az Elefánttá nőtt Amerikához hasonlítjuk. Igazán nagyra nőtt, természetes, hogy nagyra tisztelik a nőt. Nekik az könnyen megy. De kutatva az okot, meg fogjuk találni, miért nőttek odaát a „pocsolya“ másik partján oly magasra a házak, nagyra a gyárak, az erkölcsök, emberek, stb. Egy lexikont lehetne azokból a nevekől összeállítani, melyeknek zseniális viselői, mondjuk például Kecskeméti és Karsai, azaz azaz kézzel és kop-

nyával hajóztak át az oceánon. A nagy gőzösök csak hordták a kincset, vitték az értékes ember-anyagot is, a munkaerőt. Az immardottak meg egymást marták, gyilkolták. Talán még most is teszik. Amerikában nőtt minden nagyra, mint az elefánt. Odaát minden nagyszerű. Már csak azért is nagyszerű, mert különös és itt nincs úgy. Amerika a szabadság hazája. Ott nem emelnek kalapot egymásnak az emberek, hisz ez oly közönséges és ócska. Hanem, igenis, kezet emelnek, amikor revolvert fognak rájuk és azt mondják: „kezet fel!“ Kezet sem szorítanak, mert zsebre dugott kézzel nem illik az ilyesmi és az elnök rossz néven venné. Ez a demokrácia. Égő szívarral léphet a legutolsó munkás a gyárba és zsebre dugott kézzel dolgozhatik estig, ha gusztusa van, (ezt amerikázásnak nevezik és igen kedvelik) és az utolsó munkás letegezi a gyár hatalmas urát restelkedés nélkül.

Ezt nevezik szívélyes viszonynak az utolsó és a hatalmas között.

A nő és a női tekintély is sokkal nagyobb az Ujvilágban, mint ideát. Az is megnőtt, mint minden. Az európai nő úgy hasonlít az amerikaihoz, mint a kis ökörszem madárka a struchoz, vagy mint egy kis aranyhalacska a bálnához. Bár ez utóbbi emlős, de szegény aranyhal erről nem tehet. A bolha se arról, hogy az elefánt elevenket szül, ép úgy, mint Amerika sok csodabogarat. Csodálatos, amikor egy nő beszáll a liftbe; a férfiaknak elszáll az eszük és elfelejtik, hogy Amerikában nem emelnek kalapot egymás előtt az emberek, sem a némberek, mert az illetlenség, ma meg fölösleges, hát ilyenkor egy gyors mozdulattal lekapják kalapjukat tiszteletük jelekül, mire a nő leül. A férfiak mind állva maradnak. Az utcán a nőket nem szabad köszönteni, csak akkor, ha az illető akarja, hogy köszönjön neki a kifosztott ismerős.

Ezt azzal adja tudtára, hogy legbájosabb mosolyával, amennyire csak tőle telik, neá löveli tekintetét és közeledik a férfi felé. Most már jöhet a köszönés, de ebben nincs köszönés, mert az urnak le kell kapnia a kalapját, s ha még oly kopasz is és addig kell vigyázban állania, nem zsebre dugott kézzel, a míg a nő kibeszélte magát. Hogy Európában meddig és hogyan peregnék a kis női nyelvek, azt tudjuk, hát előkézelhetjük, hogy a megnőtt nő nyelvek ott meddig bírják. Negyedóra, félóra, másfélóra. Csikorgó januárban még Amerikában is megfagy a víz, tehát egészen megfagy a gentleman keztyis keze és kopasz feje is, mert a nők kegyetlensége is arányban áll a megnőtt nagyságokkal. Ezért csakugyan megérdemlik, hogy így tisztelik a nőt Amerikában és megkopaszodnak az emberek, azaz gentlemanok. Erre mi nem vagyunk képesek. De vagyunk pipálunk az egész ócska világgal. Az új-

A Kamara este negyed tíz óra körül este meggyűlése jött össze. A napirend előtt Madgearu előterjesztette interpellációját a zár alá helyezett külföldi vagyonokról. A pénzügyminiszter azonnal válaszolt az interpellációra. Ismertette részletesen a külföldi vállalatok sorsát és visszautasította az ellene emelt vádat. Kérte az ellenzékét, hogy komoly munkával, nem pedig személyeskedéssel vegyen részt az ország munkájában. Madgearu válaszul akart a pénzügyminiszternek, az elnök azonban nem adta meg a szót, mire egy órákor véget ért az ülés. (Rador.)

Rendőrok

és egyetemi hallgatók

(Tüntetések a budapesti Petőfi-ünnep után.)

Budapestről táviratozzák: A március tizenötödiki Petőfi ünnep ségek után az egyetemi hallgatók néhány száz főnyi csoportja a Szózat és a Nép kurzuslapok szerkesztőségei elé vonultak, hogy a lapok iránti rokonérzésükkel tün tessenek. Utközben az Erzsébet-körúton az Az Est, Magyarország és a Pestí Napló kiadóhivatala előtt rendőri készség oszlásra szólította fel a csoportot és amikor már széjjeloszlott a csoport, akkor támadtak a csoport tagjaira a rendőrok és többeket súlyosan összekardlapoztak. A felvonulók között sok női hallgató volt, akik futva menekültek. Egy egyetemista a nyakán, egy másik pedig a mellén sebesült meg súlyosan. A felvonulók ekkor kisebb csoportok ra oszlottak a Szózat szerkesztősége elé, ahol Zsilinszky Endre főszerkesztő és képviselő beszélt hozzájuk. A beszéd után a megérkezett rendőrok a csoportból három egyetemi hallgatót letartóztattak. A történet miatt a központi egyetem auláiban több ezer főnyi egyetemi hallgató gyűlt

világban a régi párbajokat nem ös merik. A levegőbe lyukat löni, arcot karddal összekarcolni és kibékülni, ismeretlen dolog. Az amerikai párbaj vagy a boxolás, vagy a „fekete-fehér” golyó. A boxolásban legfeljebb egy szemet ütnek ki szabályosan, vagy egy-két borda törik, a fekete golyó pedig egy két év múlva öngyilkosságra kötelez. Ez csak finomabb így? Az emberek, mindig józanok, kivéve szombaton, amikor vásárnap reggelig lumpolnak a vagyonnak és nagyságnak megfelelő méretekben. Newyorkban pedig a reformzsidók a vásárnapi istentiszteleten úgy tisztelik az Istent, mind a hajdant, hajdon fővel, lekaptott kalappal. — Mi pedig lekaptott kalappal várjuk az újabb csodabogarakat az Újvilágból, hisz dollárokat úgy sem kapunk. Addig is mi övilágiak úgy csifálunk mindent, a hogy a jó öregek tanítottak és úgy tanítjuk a fiatalokat, nem zsebre dugott kezekkel, amerikaiás nélkül. És ha kell, le a kalappal, de nem tovább, mint a meddig dukál. A jó öreg Európa csak ezt kívánja.

Az összes tőzsdéken hausse tombol.

(Végig Európa és Amerika tőzsdéin. — A Ruhr-vidéki megszállás új üzletet és konjunkturát teremtett.)

(Az Aradi Közlöny bécsi tudósítójától.) Európa és Amerika összes piacain immár hetek óta hausse tombol, Bécsből és Budapestről kiterjedt, Csehországot és Jugoszláviát kivéve, csaknem egész Európára és Amerikára. Nemcsak a rosszvalutájú és a romló valutájú államokban lángolt fel a hausse, hanem a jóvalutájú országokban is, ahol a tőzsdéjátékosok és az értékpapírvásárlók most aranykoronát keresnek, a mi papirkorona és papírmárka keresleteinkkel szemben. Newyorktól Berlinig mindenütt hausse van és ha lanyhulás, vagy stagnáció be is áll egy-két hétig, mint ahogyan ez legutóbb Bécsben is bekövetkezett, mégis a tőzsdék alapirányzata mindenütt szilárd. Ennek oka első sorban a valuták általános leromlásában rejlik. A dollárt és a fontot kivéve az összes valuták csökkennek és így mindenütt megindult a papírpénztől való menekülés. Párisban éppen úgy, mint nálunk, vagy Amsterdamban, ahol meglepetésszerű hausse tört ki a lezajlott hetekben, a hosszú évek sivár és válságos hullámszállása után. Az általános haussenak egy másik oka a Ruhr-vidéki megszállás, amely a német márkát teljesen lerontotta és a német gyár- és ipar exportüzleteit lehetetlenné tette. A márka leromlása miatt örült tempóban drágult meg minden Németországban, úgy hogy a német gyárak a világpiacokon nem tudnak versenyezni a külföldi gyárakkal. Megszűnt így a német árucikkek beözönlése Hollandiába és Dániába és a holland és a dán gyár- és ipar nemcsak a külföldön, hanem a belföldön is jó üzletekhez jutott végre.

A gazdasági helyzet megváltoztatása eme nehézvalutájú államokban kifejezésre jutott természetesen az értékpapírok áremelkedésében is. Amsterdam már eddig is 10—30 százalékos áremelkedést ért el. Newyorkban a tőzsdén soha nem látott forgalom mellett az ár folyamok roppantul megszilárdultak. A tőzsdéi helyzet megváltoztatását azzal magyarázzák, hogy az ipari vállalatok jelentései egyre kedvezőbbek és Amerika külföldi adósságainak mind nagyobb részét kapja vissza. Londonban szintén roppant szilárd a tőzsde, bár az angol font kurzusa a világpiacokon folyton szilárdul és egyes helyeken, különösen az északi államokban túllépte már az aranypon tot. A londoni részvénypapírok ár emelkedését a nagyszerű konjunktúrával indokolják meg, amelyet

szintén a Ruhr-vidéki megszállás segített elő. Anglia ugyanis a német széntermelés alapos csökkenése következtében briliáns üzlethez jutott, mert hirtelen vehemens érdeklődés nyilvánult meg az angol szén iránt, úgy, hogy a szénbányák termelését új munkáscsapatok beállításával rendkívül módon kellett fokozni. Ennek következtében a termelés annyira emelkedett, hogy februárban a produkció meghaladta az 5611 millió tonnát, ami az 1913. évi rekordtermelést is felülhaladta. Nagyon természetes, hogy egész Anglia megérezte legfőbb exportágának fejlődését. — De a Ruhr-vidéki megszállás még a kereskedelemben és iparban is előnyösen éreztette hatását, amely sokal exportképesebbé vált. Kína és Japán Angliában vásárolt Németország helyett és lassanként Németország északi piacait is elhódították az angolok.

Igen érdekes még az is, hogy világszerte emelkednek úgy Newyorkban, mint Amsterdamban, Londonban és Kopenhágában a hajózási értékek, mert a német hajók a szénhiány miatt nem tudnak kifutni a kikötőkből és az antant és a semleges északi államok hajói így fényes üzletekhez jutottak. Kopenhágában és Stockholmban lassu emelkedések vannak, — mindössze néhány koronásak, amelyek azonban rengeteg pénzt jelentenek. — Berlinben a hausse ugyan a Devizaközpont megakadályozta azzal, hogy a dollár 50 ezer márkás kurzusát letörte. Mindazonáltal az összes német tőzsdéken állandóan szilárd a tendencia és mivel a márkától való menekülés egyre erőteljesebb lesz, azért az áremelkedések is mind nagyobb mértéket öltenek. A németek nemzeti kérdést csinálnak abból, hogy a dollár egyeduralmát Németországban megtörjék. Erre vonatkozólag a német professzorok és gyakorlati közgazdászok egész sereg tervet eszeltek ki, de alig hihető, hogy a dollár hatalma atól Németország emancipálni tudja magát. A dollár monopóliumát ott tanár olyan módon akarja megtörni, hogy új belföldi értékmérőn alapuló pénzforgalmat akar megnyitni, amelyek kielégítenék a hitelszükségletet és állandó bázist teremtenének a termelésre. Néhány ezer példával már meg is próbálkoztak Németországban, ilyenek voltak a rozs-járadék bank Berlinben, Danzigban, a szén-, rozs-, barnaszén- és kőszéntüvelvények emissziója stb. Állandóan szilárd az irányzat Zürichben is, — ahol

a külföldi valuták értéktelenedése, valamint az új adók behozatala következtében a közönség értékpapírokból teaurálja a vagyont. Át számítva a svájci frankokat, nagy áremelkedéseket értek el egyes ipari papírok. A magyar szénpapírok is tetemes árjavuláshoz jutottak Zürichben, Genfben és Baselben. Különösen az Általános Köszén és az Uriányi emelkedett erősen Baselben. Tartósan szilárdak az olasz tőzsdék is, bár mind egyik bank mérlege aránylag kedvezőtlen, mert az Ansaldo-Művek bukásánál többé-kevésbé mind egyikük érdekelve volt.

Az osztalék Olaszországban még ma jelentékeny szerepet játszik és igen egyforma nagy érdeklődéssel várják az itteni közgyűlés-kampányt Milanóban, Triestben és Rómában. Tetemes árjavulást értek el Olaszországban különösen a hajózási és biztosítási értékek. Mindezek a jelenségek azt mutatják, hogy a valuták általános romlása következtében a papírbankjegyekből való menekülés világszerű jelenség kezd lenni és az emberek a vagyongörvítés leg jobb módjának mégis az értékpapírvásárlást tartják. Hogy ez meddig fog tartani, azt persze ma nem lehet áttekinteni, de kétségtelen, hogy a hausse kifejlődése éppen úgy huzamosabb időt kell, hogy igénybe vegyen, mint egy baisse, vagy egy olcsósági hullám, amelynek kimélyülése szintén hónapokig szokta izgalomban tartani a világpiacokat.

Aradi építész sikere

(Díjazott pályaterv egy munkáskolónia tervpályázatán.)

Ez év elején a cluj (kolozsvári) Renner Testv. R. T. börgyár igazgatósága tervpályázati hirdetményt tett közzé egy létesítendő tisztviselelő és munkáskolónia lakóházainak tervpályázatára, amelyben elv. kettő és három szobás és mellékhelyiségekkel bíró lakóházakat, valamint több egyemeletes és pavillon-rendszerű épületben elhelyezendő női tisztviselelők részére egy és kétágyas háló-szobákat és fürdőket kíván létesíteni. Mint értesülünk, a pályázatok meghirdetése igen szép eredménnyel járt, amennyiben igen sok és értékes terv érkezett be. A pályaművek felbontása most megtörtént, melyet egy elsőrendű szakértőkből álló bizottság bíralt felül. — A díjazott pályatervek között több neves erdélyi építész, mint Koós Károly, Babolnay, Moll, Koncz építészek művei vannak, amelyeket a bizottság kivételre is alkalmasnak talál. A díjazott pályatervek között szerepel 1, 2, 3, szobás „Otthon” jellegű ellátott és 1000 lejjel díjazott pályaterv is, melynek szerzője az aradi születésű Kocsy Rózsa fiatal építész, a Fodor és Reisinger-cég irodája tervező építészenek munkája is. Az aradi építész terveit a bíráló bizottság külön 1000 lejjel megvételre ajánlotta.

A város költségvetése.

(Sürgősen a belügyminiszteriumba kell vinni.)

A belügyminiszteriumtól ma távirat érkezett dr. Robu János főpolgármesterhez, hogy a költségvetési tervezetet sürgősen terjessze fel. A belügyminiszteriumnak ugyanis az állami költségvetés céljából szüksége van azokra a tételekre, amelyeket a városok beruhrázására fordít. A költségvetés tervezetét dr. Robu János főpolgármester felülvizsgálta és úgy találta, hogy azon még több változtatást kell eszközölni. E miatt a hármass bizottságnak délutánra összehívott ülését, amelyen a költségvetést tárgyalták volna, nem tartják meg. Berzován János főszámvéve elvégzi a tervezeten a szükséges javításokat, amelyeknek befejezése után dr. Robu János főpolgármester személyesen viszi Bucurestibe a költségvetést.

a költségvetést,

a főpolgármester-aki ismét

letárgyalatja a hármass bizottsággal. A hármass bizottság tárgyalása után a költségvetés-tervezetet 15 napig közszemlére teszi ki. A belügyminiszter jóváhagyása ezután történhetik meg.

BUDAPESTI LEVEL.

A színész-bál.

A Budapesti Színészek Szövetsége tegnap tartotta meg a fényes Színészbált, amelynél pompásabb és jobban sikerült mulatság még farsang évadján sem volt. A Vigadó előtt a pesti színházi közönség jó ismerősei, a színházi portások nyitották ki a kocsiajtókat és segítették le a hölgyeket. A foyerben a színházak száz jegyszedeje állt diszruhában sorfalat, a feljárt minden egyes lépcsőfokán pedig egy-egy színész. Az illusztris sorfal között Budapest társadalmi életének minden szereplője felvonult. A születési, a pénz, a szellemi arisztokrácia és az előkelő polgárság számos kiváló tagja megjelent a bálon, amelyen a külföldi diplomáciai kar is képviseltette magát. Közel háromezer ember volt ma este a Vigadóban.

A Vigadó dekorációjáról külön kell megemlékeznünk. *Málnay Béla* és *Páty István* művészi tervel szerint rendezték el a délszaki nővényeket. Hóvirág fehér szirma és drága mahóniák rózsaszínű levelei atól csak néhány centiméterre a terem márványfala. A lépcsőelága zásznál *Básty István* gyönyörű szimbolikus képe díszlett.

Bent a bálteremben már tíz órától fel és alá sétált az elegáns közönség. Színház után egymásután érkeztek a színészek és színésznők. Kevéssel éjfél előtt öt pár állott ki. Budapest tíz legkiválóbb színésze: *Fáy Szeréna*—*Szirmay Imre*, *Márkus Emília*—*Hegedűs Gyula*, *Pálmay Ilka*—*Rózsahegyi Kálmán*, *Csillag Teréz*—*Ódry Árpád* és *Rákosi Szidi*—*Gyenes László* karján, *Kiss Béla* cigányai rázendítették *Tanay Frigyes* színész-színésznőjére, amelynek hangjai mel-

lett kezdették meg a bált. Aztán *Fricsay Richárd* főzeneigazgató katonazenekara és *Radulescu* jazz bandja húzták felváltva a talpalátalót. A közel háromszáz tagu ren-

dezsőség élén *Hegedűs Gyula* szorgoskodott és leghívebb segítőtársai *Tarián Vilmos*, *Pártos Gusztáv*, *Herczeg Jenő* és *Szabolcs Ernő* voltak.

Tavaszi vásár — vevők nélkül.

(Miért nem jöttek be a falusiak? — Minden drága.)

Szomorú esős tavaszi reggelen, az uttestet elzáró parasztszekeret juttatják csak az eszünkbe, hogy ma kezdődött meg a háromnapos tavaszi nagyvásár. Sehol semmi zsvaj, semmi lármá, semmi élénkség, ami a régi nagyvásárokat emlékeztetne. A vásári kiáltó nem rontja tüdejét és nem fásztja torkát, a suhancgyerek nem fujja rikácsoló kakasát, a nagymama nem vásárol „vásárfiát” unokájának és a lovag sem ajándékozta meg szíve szerelmét. Minden megváltozott. A régi vásárló tömegek helyett a vásári bódék sáros sorai között csak egy pár öreg falusi lézeng, aki itt is ott is alkudozik egy félórát, végül vásárlás nélkül távozik. Megkérdezzük az egyik árusítót, mi az oka annak, hogy a mai nagyvásár olyan lanyha. Többféle oka is van annak — hangzik a felelet —. A vásár március 23-ára lett hirdetve és az előjáróság pár nappal ezelőtt úgy határozott, hogy egy héttel hamarabb tartja meg a nagyvásárt, ezt azonban nem hirdették kellőleg és így sokan nem vehettek tudomást a mai nagyvásárról. A több nap óta tartó esőzés következtében pedig a városba vezető utak olyan rosszak, hogy sokan ezért nem jöttek be a városba. Ilyen gyenge vásárra már régen nem emlékszünk és ha ez holnap is így tart, visszamegyünk a faluba.

A Bul. Reg. Ferdinánd (Boros Beni-téren) a hordósok, teknősök és a gabonakereskedők árulják portékájukat. Már itt meg lehet állapítani, hogy az árak a legutolsó téli nagyvásár óta horribilisen emelkedtek. A hordók és teknősök nagyság szerint 40—160 leibe kerülnek. A gabonárák szilárdak és az elmúlt hetivásár áraival egyenlők. A kukorica 320—340, az árpa 310—1330, a rozs 300—320, a korpá pedig 220—250 leibe kerül métermázsánként. A városi ház előtti téren látszik csak, hogy ma nagyvásár van, nem a nagy vásárló tömegekből következtetünk erre, hanem az egymás mellett levő sátorosbódékból, ahol kalapokat, cipőket, lószerszámokat és ruhákat árulnak nagy agilitással a vásári sorok közt sétálgató 10 embernek. Ezek azonban ügyet sem vetnek a kereskedőkre, hanem a bázáros bódékat keresik, amelyek azonban már nem itt, hanem az Avram Jancu (Szabadság-téren) vannak. Kérdősködünk az árak felől. Egy gyermekruhát 250—600 leig számítanak a szabómesterek, a szövethől készült férfiruhák 960—1600 leibe a vászonból készült öltönyök pedig 500—600 leibe kerülnek. Egy férfi boxcipő ára 250—280 lei, ugyanennyibe kerül a női egész cipő is. A női félcipő 50—80 lejelle olcsóbb, vagyis 180—220 lei. Jó anyagból készült csizma ára a nagyvásáron 500—700 lei és így érthető, hogy a falusi, mikor drágálják a portékáját, mindig a csizma drágulására hivatkozik. A Szentháromság-szobor előtt a téli bundások árulnak jó meleg bekecseket, subákat és bundákat,

csak hogy vásárló egyáltalán nem akad, mert ki venne tavasszal téli ruhát, amikor olyan kevés a pénz? A Szabadság-tér egyik részét a kelmeárosok bódéi, a másik részét pedig a bázárosok általánosan kedvelt sátrai foglalták el. Megdöbbenő, hogy itt is csak eladók vannak, vevő alig akad. A szövetek árai itt sem olcsóbbak az üzleti árnál, sőt a női ruhákért is ugyanannyit kell fizetni a falusi vásárlónak, mint a városi szükségletét előkelő aradi üzletben vásárolná. A házarsátrák csecsebecsei is megfizethetetlenül drágák. Ott lelen alul semmit sem

Primadonna-háboru az aradi színházban

A föltreértett sértő szó. Halmos Mici és Balogh Böske harca

A primadonnák szeszélyesek, idegesek, nem tudnak uralkodni magukon. Főleg az izgalommal várt esti premier előtt nem tanácsos kikötni primadonnával. Ma délelőtt az „Áruló melódiák” című operett-újonság főpróbája alatt az aradi színház két primadonnájának felgyülemlett temperamentuma kirohant és az energia-felesleg átváltozott a jól ápolt és manikűrözött kezek tettelegességévé.

Nincs az a kábala, amely biztosabb, nincs az a büvös kő, amely nagyobb sikert hozna, mint az, ha a primadonnák a bemutatás előtt összeverekednek. A ma esti bemutatás sikere tehát már biztos. A Miss Nobody detektívkisasszonyt a nem szerencsés kezű fordító „Áruló melódiák” címen mutatja be, de még ez sem baj: ez a darab még sorozatos előadásokat ér el Aradon.

A primadonna-háboru hősnői: Balogh Böske és Halmos Mici. Az eset előzményei és csattanói ek-

következik egymásután: A próbán, ma délelőtt, jelenésükkel végezvén, a színpad hátulso részén egymás mellé került a két művésznő. Balogh Böske mondott valamit, állítólag azt, hogy „mókabál” amit Halmos Mici egészen másképp értett. Azt nem lehet megírni, hogy mit értett, de ebből keletkezett az egész. Halmos Mici sértőnek találta a kitével és kikérte magának. Az ekkor támadt vita során Halmos Mici hozzáért Balogh Böskehez, sőt talán odasujtott, már nem tudni, mert hamarosan parázs verekedés támadt. Azt mondják, akik ott voltak, hogy a verekedés során és utána erős szóváltás folyt, a legkülönbözőbb hangnemből, ezt azonban megközelítőleg sem lehet lekottázni — nagyon áruló melódiák lennének. De nagyobb baj nem történt — eddig. A kiűző feleket gyorsan szétválasztották. A színháznál pedig minden ki örül az esetnek: meg van a kábala a ma esti sikerhez.

Könnyű dolog a betörés.

(Háromszor lopta meg munkaadóját.)

Az Aradi Közlöny mai számában megírta, hogy Ammár János Bulevardul Carol I. (Erzsébetkörút) 2. szám alatt levő lakásába rövid két hét alatt három ízben törtek be. A feljelentés csak tegnap érkezett az államrendőrséghez és a rendőrség detektívjelek már a mai napon sikerült a tettest letartóztatni. A betörő Szabó Józsefné, aki több ízben volt Ammár János lakásán, ahol kisebb házimunkákat vállalt el. Az asszony felhasználta az alkalmat, hogy a terepviszonyokat megvizsgálja és amikor már minden adat birtokában volt, elkövette az első betörést. Másnap ő volt legjobban megrémülve, mikor tudomására adták, hogy betörés történt a lakásban. Mindenkire gyanakodtak, csak ő rá nem. Amikor Szabó Józsefné látta hogy milyen könnyű szerrel lehet jövedelemhez jutni, elkövette a másodikat, majd a harmadik betörést is. A harmadik betörésen azonban rajtavesztett, mert a rendőrségnek sikerült kideríteni, hogy a betöréseket ő követte el. Szabó Józsefnét átkisérték az ügyészség fogházába.

lehet vásárolni. Egy kis porcellán baba fürdőkáddal 20 leibe kerül, ez pedig drága vásárra. Meghódítottuk a világot, mondotta nagy Napoleon, de sajnos, mi nem tudjuk meghódítani a gipszszobrocskákat árusító nénikét, aki Napoleon háromgramm súlyú szobráért 25 leit követel. A mézes Kalácsosok sátrai is szemünkbe ötlenek. Megkérdezzük az óriási szív árát, amit pár pillanatnyi gondolkodás után 40 leiben szab meg a mézeskalácsos. Innen a Catedralei (Tökölly-térre) látogatunk el, ahol a minden héttől ismert kofák árulnak hasznos ház tartási cikkeket, magas áron. Ugyancsak itt van Három Jaci-konyha is, ahol egy pár frissen főtt virsli kenyérral együtt 4 leibe kerül. Kiegészítésképpen megírjuk az állatpiaci árakat is, ahol a marha 8—10, a borjú 12—14 a sertés pedig 37—39 lei volt kilogrammonként elősúlyban.

A Schänker-cég sikkasztója.

(Leszállították Lejtényi István büntetését.)

A Schänker & Co. szállítócég aradi fiókjának a hivatalnok volt Lejtényi István, akít csakisért, sikkasztásért és okirathamisításért hat évi börtönre ítélték. Lejtényi három esztendővel ezelőtt jött haza orosz hadifogságból. Felleléget is hozott magával orosz földről és itthon Aradon eleinte a legnagyobb nélkülözésekkel küzdött Lejtényi, feleségével és gyermekével, mert állása nem volt. Hosszas utánjárással sikerült állást kapnia a szállítócég aradi fiókjánál. Anyagi helyzetét ugyan ez a körülmény valamennyire megjavította, de teljesen rendbe nem hozta. Ezt tetőzte be azután az, hogy a felesége megbetegedett. Lejtényi ekkor a pénztárhoz nyult és gyakran vett ki szükségleteire onnan kisebb-nagyobb összegeket, amelyek végül 50 ezer leire szaporodtak. Lejtényi tudta, hogy elkönnyvételeire előbb-utóbb rá fog jönni és ezért a hiányzó összeget vissza akarta valamilyen módon fizetni a pénztárba. Erre azt eszelte ki, hogy a Schänker-cég főnökének az aláírását egy

meghatalmazásra hamisítja és a Marmorosch-banktól azzal 130.000 lejt vesz fel. A család sikerült is és Lejtényi megszökött Aradról. Lejtényit azonban elfogták és Aradra szállították. Az aradi törvényszék büntetőtanácsa háromrendbeli bírségekért hat évi fegyházra ítélte Lejtényit. A temesvári tábla ma tárgyalta Lejtényi felelősségét Fehér Antal tanácselnök elnökletével. A tábla Lejtényit tettét csak csalásnak minősítette és ezért büntetését 3 évre szűkítette le.

Az alkotmány-reform.

(Hivatalos közlés a kamara üléséről.)

A legutóbbi ülés lefolyásáról a következő hivatalos kommunikét adták ki:

(1923 március 15.) A nemzetgyűlés folytatta az alkotmányjavaslat feletti általános vitát. A székelyek a tervezet mellett szólalnak fel Popescu Breasca lugoj esperes. Popvici György és Hosszú Vazul gherlai (szamosújvári) görög katolikus püspök, a kamarában pedig Tripón (erdélyi) és Croveanu (romániai) képviselők. A képviselők ülésén dr. Stern Hosszú beszéd után a zsidó képviselők részéről nyilatkozatot olvasott fel aziránt, hogy vegyék fel az alkotmányba a nemzetközi szerződéseik rendelkezéseit. Marzescu miniszter megjegyzi, hogy ha az új alkotmány a román állampolgároknak — faji és vallási megkülönböztetés nélkül — ugyanazokat a garanciákat nyújtja, amelyek a garantáltak számára hadalmozott helyzete az ország többi lakóival szemben. A képviselők hosszas tapsai közepette Marzescu miniszter azzal fejezi be beszédét, hogy az egység érdekében, amelynek az állam minden polgára felett uralkodni kell, nem helyes azt az elvet hirdetni, hogy a románok csak a román állam támogatását élvezik, míg a kisebbségek emellett a támogatás mellett még egy nemzetközi támogatásban is részesülnek. Tripón György beszédének folytatása alatt három román nemzeti párti képviselővel szemben, akik a szöveget megakarták akadályozni, a kamara a házszabályokat alkalmazta és őket a fegyelmi bizottság javaslata alapján husz ülésről zárta ki.

Vakmerő betörés.

(Aki végigélte lakása kifosztását)

Vakmerő betörést követtek el az éjszaka folyamán a Péter-utca 7. szám alatt. A betörők valószínűleg még kapuzárás előtt elbujtak a ház valamelyik sötét zugába és amikor minden elcsendesedett, álkulccsal kinyitották Gács Andrásné konyháját, azután feltörték a szoba ajtaját, amely belülről be volt zárva és a kulcs a zárban volt. Azután behatoltak a szobába. Gács Andrásné a másik szobában feküdt és kétségbeesett rémülettel hallgatta végig, hogy a betörők miként dobálnak össze mindent a szobájában, hogy csomagolnak össze, törlik fel a szekrényeket és körülbelül egy órai kényelmes munka után távoznak. A megrémült asszony nem mert segítségért kiáltani, mert attól félt, hogy a rablók meggyilkolják. Csak amikor távoztak a betörők, ment ki a szobába, amely teljesen kifosztott. Több,

mint 12 ezer lei készpénzt és nagy mennyiségű fehérneműt vittek el a vakmerő betörők. Gács Andrásné vallomása szerint a betörők három lehetnek. Az elrablott holmik értéke több, mint 35 ezer lei. A rendőrség a legszélesebbkörű nyomozást indította meg a vakmerő tettesek kézrekerítésére.

Hogy áll a leu?

Március 16-án fizettek 100 lelért: Párisban 7-60 frankot Budapest 1475 külföldi 1850 belföldi koronát. Bécsben 33000 koronát.

EZ ARAD!

Yásárfia.

Milyen szó ez, hogy vásárfia? Fia a vásárnak? És miért nincsenek más ilyen szavak divatban, miért tűnnek úgy fel, mint egy régi szótár elfelejtett és kihűlt kifejezései? Vásárfia. El szeretném mondani százszor is egymásután, hogy vásárfia, vásárfia. Vannak ilyen régi szavak, amikbe szerelmes az ember. Füzértánc. Szendergő. Vásárfia.

Kimentem tegnap a vásárra. Fiát venni. A fia lehet mézeskalács is. Pólyásbaba 25 lei. Huszár a lovon 40 lei. Szívét husz lelért lehet kapni. A szív a legolcsóbb. Pedig kapni szív, megér többet is. Aranygyűrűt öt leltől fölfelé lehet venni. Nyakláncot szintén. Van trombita, szappan és husvétli locsoló, porcellánbaba és olyan Jancsi, ami, ha leteszem, feláll. Kiadtam száz leit a vásárra, vettem egy huszárt, az negyven, egy szívet, az hatvan, egy porcellánbábát, az kilencven és egy Jancsit, az száz.

Otthon, az íróasztalon, kiraktam a vásárfiát. Régi vásárfiák jutottak az eszembe. Fájt a szívem.

A Jancsi, amit az ember le szokott tenni, de ami nem hagyja magát, kinevetett. Biztosan azt hitte, hogy a száz lei fáj. Egy ilyen Jancsi nem érti meg az embert.

(f. 1.)

A fiatal Tisza özvegye.

(Elveszti jogát a vagyona, mert férjhez megy.)

Budapesti távirati jelentés alapján megírta az Aradi Közlöny, hogy Rakovszky Iván magyar belügyminiszter Virágvasárnapján házasságot köt az 1918 novemberében elhunyt ifj. gróf Tisza István özvegyével, született Sándor Klárával. A grófné 1913. év nyarán ment nőül gróf Tisza Istvánhoz, kivel harmonikus és boldog családi életet élt és a házasságból három gyermek származott. Az októberi forradalmat követő néhány héttel gróf Tisza István — röviddel atyja halála után — spanyolbetegségben meghalt. Az özvegy grófné azóta Geszten élt visszavonultan a Tisza család környezetében.

Rakovszky Ivánról közismert politikai szereplésén kívül csupán annyit tudunk, hogy a politikán kívül az életművészetnek is könlátott ember és a magánéletben elegáns causeur, dacára annak, hogy ötvenedik évéhez közeledik. Hir szerint a fiatal özvegy grófné, — aki egyébként rendkívül bájos és vonzó jelenség —

már bucsuzik is a geszti park árnyas fától, ahonnan rövid időn belül végleg elköltözik.

A Tisza-család ismerői tudni vélnék az elhunyt fiatal gróf egy

Megegyezés a villanygyári munkásokkal

(Választott bírósági tárgyalás a városházán.)

A villanygyár vezetősége már hónapok óta folytat tárgyalásokat a gyár munkásaival a kollektív szerződés megújítása ügyében. Az elmúlt év novemberében járt le a munkások kollektív szerződése. Minthogy a munkások megbízottai nem tudtak egyezsége jutni a gyár vezetőségével, megalakult a választott bíróság. A választott bíróság elnöke egyhangúlag dr. Angel István polgármestert jelölték ki. A polgármester elfogadta a jelölést és a városháza tanácstermében az ő vezetése alatt folytak a tárgyalások, amelyek a mai napon nyertek végleges befejezést. A gyár vezetősége a polgármester indítványára elfogadta a munkásságnak azt a kérését, hogy a bérekre vonatkozólag az Astra-gyár múlt évi kollektív szerződését vegye figyelembe. A bizalmi rendszer is tisztázódott a tárgyalásokon, amennyiben a mun-

végrendeletének oly klauzulájára, mely úgy intézkedik, hogy amennyiben halála után neje újabb házasságot kötne, úgy elveszti jogosultságát a Tisza-vagyona.

kasság delegáltjai és a gyár vezetősége egyhangúlag megegyeztek abban, hogy ezentúl minden tárgyaláson nem a bizalmi férfiak vesznek részt, hanem a munkásdelegáltak. Hosszas vita keletkezett a munkásoknak szakkategóriákba való beosztásáról. Az Astra-gyári kollektív szerződés értelmében ugyanis a szakmunkásokat kategóriába osztják. Szakértői vélemény alapján a polgármester indítványára elfogadták, hogy a villanygyár munkásait a legfelsőbb, vagyis a hatodik kategóriába nem osztják, mert a munkások kizárólag az üzem fenntartására szolgáló és nem speciális szakmunkákat végeznek. A ma délutáni tárgyaláson minden kérdés véglegesen tisztázódott és úgy a munkások delegáltjai, mint a gyár vezetősége aláírták a megújított kollektív szerződést.

Utazás Aradtól — Aradig.

(Fejezet a színházépületről és Atzél Péterről.)

A Piata Avram Jancu (Szabadság-tér) körül megkezdett utazás most már a circulus-vitiosus jellegét ölti. A színházépület előtt megállunk egy pillanatra. Atzél Péter jut eszünkbe, aki — amilyen kitünő férfit volt egyébként, — annyira elgaloppozta magát azzal a gondolattal, hogy éppen ide építeti az aradi színházat. Elzárta a tér egész vérkeringését, a parkszerű kiépítés lehetőségeit és az egész négyszöglet majdnem a Halter nőjára süllyesztte le.

Am ezért ne ócsároljuk Atzél Pétert, aki tetőtől-talpig gavallér, vala. Ma is úgy tudják, hogy fizetéséből sohasem vett fel egyetlen fillért, hanem a szegénysorsú tisztviselők között osztotta ki. Művészetekért, Arad jövőjéért lelkesülő férfit, akinek idejében a régi aradi színházi épület a legnevesebb külföldi művészeket látta vendülni. Atzél Péteré a mai aradi színház építési terve. Az ő eszméje, hogy a Fehér Kereszt előtti téren Arad egy pompás színházépületet kapjon. Azt hitte, hogy ezzel Arad egyszerre világvárosi nivóra ér el. A sörcsarnokkal, kávéházzal és két nagy bérházzal kombinált épület eszméjét már 1872-ben fölvetette és állandóan napirenden tartotta, de az eszme megvalósítása nehézségekre ütközött. Atzél Péternek ellenezék azzal érvelt, amivel a kései aradi kör utazó. Nem helyeselte, hogy ezt a szép, hatalmas területet — amely akkor még a vasúti indóházig terjedt, — beépítsék és főleg azt nem tartotta célravezetőnek, hogy a színház két bérház közé legyen ékelve.

Atzélnak lett igazsága. 1874-ben — két bérház és nagy imnepségek között, a „Mátrai vadászai” című

színművel nyitották meg az aradi színházat. Atzél még Ferenc József egykori császárt is rávette, hogy a megvitóra Aradra látogasson. A kitünő Atzél igen sok értékes, komoly alkotása hagyott itt maradandó emléket. De az a sors érte utól, mint minden gavallér. Tönkrement. Róla mesélik, hogy amikor a 70-es években Patti Adalina vendégszerepelt itt, Atzél arra kérte, hogy hosszabbítsa meg a vendégszereplését. Patti Temesvárra hívták, Atzél kijelentette, hogyha itt marad még egy napig, kocsiával két óra alatt átrepíti Temesvárra. Patti maradt. Atzél a szavának állt. Két legjobb barátját fogatta a művészre, kocsija elé. Mire Temesvárra értek, a szálloda előtt a habzó lovak — mindegyik egy vagyon — összeestek és elpusztultak. Ilyen altűrjei voltak a kitünő uriembernek, aki sohasem fogadta el a többi Atzél báróságát, sőt a fölajánlott grófi titlust sem.

Annyi bizonyos, hogy kitünő alkotásai, nagymérvű gavallériái mellett még ma is nehezen lehet Atzél Péternek megbocsátani, hogy a város hatalmas, büszkeséges főterét így beépítette. S ha már ő miatta nem látjuk ezen a téren Arad legszebb parkját, írjuk meg róla, hogy minden elegáns hadonista altűrje mellett még házasodott meg soha. Rajongtak érte az aradi szépasszonyok és ami kor tönkrement, még mindig válogathatótt u. n. „kitünő partiek”-ben, de inkább agglegény és egészen szegény maradt. S hozzátartozik még az életéhez, hogy az aradhegyaljai szőlőtermést ő lendítette föl, sőt magának is nagyki-terjedésű szőlői voltak a magyar-ráti hegyeken. Ezek a szőlők — az Atzél-féle kastélyval — az arad-

— Uj politikai párt Magyarországon. Budapestről táviratozzák: Gróf Zichy János új pártot alakít, amelyben konzervatívok, legitimisták és pártönkivüliek vennének részt. Zichy János hírlapírók előtt kijelentette, hogy az új párt harcot fog hirdetni a szélsőségek ellen. Amióta újra a politikai tevékenység terére lépett, az a célja, hogy a nemzetgyűlésen szétszórta, de homogén elemeket, amelyek a tradicionális és nemzeti szellem, de a polgári és haladó politika arany középutján járnak, egyesítse.

— Korcsmai verekedés egy halottal. Tegnap este véres korcsmai verekedés keletkezett Micalaca községben, amelynek következtében Bugas Száva szurt sebbel holtan maradt a helyszínen. A verekedők közül négyen sebesültek meg súlyosabban. Az esetet telefonon jelentették az aradi ügyészségnek és az aradi vizsgálóbírósnak ma délután kiszállt a vizsgálat megindítása céljából.

— Pászka-bejelentés. Az orth. izr. hitközség előjárósága felhívja az összes érdekelteket (nem tagokat is) hogy pászkaszükségletüket f. hó 22-ig megfelelő előleg mellett jelentsék be, vagy vegyék át, mivel a süstést befjezi és így későbbi igényléseknek nem tehet eleget. Ugyanaddig elfogad nullás lisztből készült vékony pászka rendeléseket is.

— Haladás mai előadásán Barics Gyula és Bánvász Pista színművészek lépnek fel.

— Hibás perzsaszövegeket szakszerűen csak a „Spárta”-szövműipar javít! Bohus-palota.

Mozi

Dr. Mabuse.

(Sajtóbemutató az Apollóban.)

A pusztuló Németországnak siber légkörét, az új és hitvány életnek ezt a borzalmasan érdekes infernoját írta meg Norbert Jacques a Dr. Mabuse című könyvében. Ennél izgatóbb, érdekesebb és igazabb könyvet régen nem írtak. Korkép ez: dr. Mabuse, a zseniális fantaszta, megveti a kicsinyes, tehetetlen Európát, bosszút esküszik ellene, kirabolja, hogy elérhesse vágyai netovábbját: Eitopomert, a szigetországot a déli tengeren, ahol ő egyedül uralkodik élők és holtak fölött, ahol ő több mint király, ahol őt istenként imádják. Mabuse nem ismer lehetlent, hatalmas apparátus áll a rendelkezésére és amit gondol, azt végre is tudja hajtani. A pénz pedig ömlik feléje... Mabuse ma már fogalom az egész világon és a német filmgyár remeke ez a Mabuse-film, amelynek bemutatója vasárnap lesz az Apollóban. A szenzációs modern dráma — amelynek főszerepeit Rudolf Klein-Rogge, Aud Egede Nissen, Huszár Károly, Bernhard Goetzke, Anita Berber játsszák — három részben kerül előadásra. Az első rész, amelynek vasárnap van a premierje, „Dr. Mabuse, a játékos” címet viseli. Az Apolló igazgatósága a máris megnyilvánult érdeklődésre való tekintettel szombattól kezdődőleg elővételi pénztárt állított fel, még pedig délelőtt fél 11-től déli 12-ig, délután fél 4-től nyolcig.

• Az égő akrobatán című szenzációs cirkuszdrámát mutat be szombaton az Uránia. Egy artistanő érdekes szerelmi történetét eleveníti fel. A nagyravágyó nő életet tesz tönkre, volt jegyesét majdhogy a halálba üldözi, csakhogy költséges passziójának eleget tegyen. A neme-

zis azonban utoléri, úgy hogy kétségbeesésében lelövi azt. Az izgalmas cirkuszdrámát szombaton, vasárnap és hétfőn mutatja be az Uránia.

• Szombaton kerül utoljára vetítésre az Apollóban a nagyszerű koronázási film, amely csodás élethűséggel és pazar pompában mutatja be az alba-iuliai koronázásnak, valamint a bucaresti koronázó-ünnepségeknek minden jelentős fázisát. A koronázási filmet az esti 7 és 9 órai előadásokban tekintheti meg a közönség az Apollóban.

Irodalom, művészet

Julia kisasszony.

(Strindberg-bemutató az aradi színházban.)

Strindberg életén a fájdalmas szenvedés vonul végig és a kinlódás legbőkezebb adományait ez a nagy ember a nőkben találta fel. A válás bilincstörésébe kicsengő álom boldogtalan házassága és az örültek házába eldühöngött egy esztendeje adta meg Strindbergnek a rettenetes jogot arra, hogy az utolsó évtizedek leglázasabb szenvedélyű nőgyűlölője legyen. Strindberg nőgyűlölete nem piros, hanem fehér izzás. Ennek a gyűlöletnek olyan a halálos ölése, hogy a csontokból kiropogtatja a velőt. Ennek a gyűlöletnek olyan öldöklő a hangja, hogy széjjeltépi az idegeket. — Ez a gyűlölet voltaképpen viszályra torzult rajongás. Rajongó ő, aki imádkozni szeretne és imádságának hasztalanul keres méltó istennőt, s eképen válik átokban káromkodó gyűlölővé. Tökéletes művészet, magasabbrendűség minden sora Strindbergnek és a színpadon minden szava egy csodálatos gondolatot ad vissza. A városi színház hétfő este mutatja be legragyogóbb színpadi munkáját, a Julia kisasszonyt és ez az est egyik legérdekesebb színpadi eseménye lesz Aradnak. A darab abszolút irodalmi értéke mellett ott áll az idegekre ható nagyszerű cselekmény, mely megfogja a nézőt és felelőnként a gondolatokat a strindbergi elképzelésig. A Julia kisasszony vezetőszerepeit a színház két kiváló erőssége, Kálmán Sári és Darvas Ernő játsszák. A darab rendezését is Darvas Ernő vállalta, aki a budapesti Madách-színházban már alakította ezt a szerepet és a magyar főváros közönsége is az ő rendezésében kapta ezt a csodálatos darabot.

• Heti műsor. Szombat: Áruló melódiák. C. bérlet. Vasárnap d. u.: Hazudik a muzsikaszó. Este: Áruló melódiák. A. bérlet.

• Julián fékezze egyik legszenzációsabb száma a városi színház operettujdonságának: Az áruló melódiáknak. Balogh Böske adja elő ezt a nagyhatású szerzőszámot, melyet a slágerszámok egész sora követ. Nincs a földön többé szende lány, az egyiptomi duett, mind-mind hangulatos, kedves dalai az operettnak. A vezetőszerepeket Galetta Ferenc, Halmos Mici, Selmeczy Mihály, Bánvász István játsszák. Az áruló melódiák szombat és vasárnap este kerül színre.

• Mérsékelt helyárok mellett vasárnap délután huszonötödöszer a Hazudik a muzsikaszó kerül színre premierszereposztásban. A főszerepeket Galetta Ferenc, Halmos Mici, Balogh Böske és Selmeczy Mihály játsszák.

• Nagy Géza fényképész műterme állandóan d. e. 9-től d. u. 6 óráig (vasárnap és ünnepnapokon is) a közönség rendelkezésére áll. Műterem: Arad, Bul. Reg. Maria (v. Andrássy-ut) 22. sz., földszint, megyeházzal szemben.

• A Weingartner hangverseny 18-án este 9 órakor lesz megtartva. A műsoron 17 dal szerepel, a klasszikus zeneszerzők gyöngyei, amelyekkel a Weingartner hangverseny 18-án este 9 órakor lesz megtartva.

Francia és német tanácskozások előtt

(Anglia és Amerika kérdezősködik. — ajánlat közvetítés nélkül.)

Londonból jelentik: A mai minisztertanács a lépéssel foglalkozott, amelyet az angol kormány fog tenni a német kormányról aziránt, hogy Németország terjesszen közvetlenül a francia kormány elé javaslatot. Bár a hivatalos közlemény cáfolja ezt a közvetítési lépésről szóló hírt, mert az angol kormány csak a közvetlen tárgyalásokat látja helyénvalónak, mégis anynyi bizonyos, hogy az angol kormány puhatolódzik, vajjon a francia kora Ruhr-terület megszállásával tényleg csak a jóvátételi fizetésekhez és határainak biztosításához akar-e jutni? A hivatalos környörök barátsággal vannak eltelve Franciaország iránt, ellenében az alsóházzal. Bonar Law miniszterelnöknek nehezebb esnek bármint lépés, amely Franciaországban elégedetlenséget, vagy nyugtalanságot keltene.

Párisból jelentik: A lapok élénken foglalkoznak a francia-német tárgyalások megkezdésének lehetőségével. Azt hiszik, hogy egy hónap leforgásán belül Páris, London, Berlin és Róma között meg fognak kezdődni a közvetlen tárgyalások. Az Air Nouvelle hangsúlyozza, hogy közvetlen német-francia tárgyalásokra van szükség. Közvetítő kísérletek nemcsak angol, de belga részről is történnek. A belga törekvés főszereplője Delacroix.

Londonból jelentik: A New-

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (Március 16.) Dollár 218, márká 0.0150, magyar korona 0.05.90, osztrák korona 0.0030.25, francia frank 13.80, svájci frank 41, angol font 1040, líra 10.35, szokol 6.25, dinár 2.15. — Kifizetések: Páris 13.40, Berlin 0.01.12, London 1035, New York 1050, Zürich 41, Bécs 0.00329, Prága 6.50, Belgrád 2.20, Budapest belöldi 18.50, külföldi 14.75.

Bucaresti tőzsdezárlat. (Március 16.) Kifizetések: Páris 13.28, Berlin 0.0112, London 1020, New York 217, Milano 10.42, Zürich 41, Bécs 0.0031, Prága 6.58, Budapest 0.0750. — Valuták: Napoleon 825—830, márká 0.01.55—1.60, léva 1.27—1.30, török líra 1.33—1.35, angol font 1027—1032, francia frank 13.75—13.85, svájci 41.50—42, líra 10.20—10.30, drachma 2.60—2.80, dinár 2.10—2.15, dollár 218—220, lengyel márká 0.0057—60, osztrák kor. 0.0030.50—32, magyar korona 0.06.50—6.75, szokol 6.20—6.30.

Zürichi nyitás. (Március 16.) Berlin 250, New York 537.50, London 2519, Páris 33.75, Milano 25.85, Prága 15.95, Budapest 0.1650, Belgrád 5.50, Varsó

1700, Zürich 41, Bécs 0.007475, bélyegzett 0.0075.

York Heraldnak a jóvátételi bizottsággal összeköttetésben álló amerikai politikai személyiség nyilatkozik, hogy husvét előtt megindulnak a Franciaország és Németország között közvetlen tárgyalások. Közli azt is, hogy Hughes államtitkár megkérdezte Franciaországot, nyitva áll-e az ajtó újabb német ajánlat átvételére. A francia kormány azt válaszolta, hogy igen, de csak akkor, ha az ajánlatok közvetlenül és nem közvetítő útján érkeznek.

Párisból jelentik: Londoni jelentés szerint Bonar Law miniszterelnök a brüsszeli konferenciát használva fel kiinduló pontul, két kérdést akar a kormány elé terjeszteni. Először azt, hajlandó-e mány a Ruhr-terület megszállásával tényleg csak a jóvátételi fizeté a német kormány az Unio. Anglia vagy valamilyen semleges nemzet javaslatait a Ruhr-konfliktus elintézésére elfogadni. Másodsor pedig azt, hogy hozzájárulna-e ahhoz a német kormány, hogy gazdasági Konferenciát hívjanak egybe, amely megállapítaná véglegesen a német fizetések összegét és a német fizető eszközöket. A francia lapok szerint a francia körök már nem zárkoznak el olyan mereven az angol közvetítéstől, mint tizenégy nappal ezelőtt. A berlini körök is rokonszenvvel fogadják a gazdasági konferenciára vonatkozó eszmét.

0.011250. Bécs 0.0075, bélyegzett 0.0075.

Zürichi zárlat. (Március 16.)

Berlin 0.0258, Amsterdam 211.65, New York 537, London 2518, Páris 33.90, Milano 25.85, Prága 15.95, Budapest 0.16125, Belgrád 5.50, Varsó 0.01.18, Bécs 0.007475, bélyegzett 0.0075.

Budapesti devizaközpont jegyzése. (Március 16.) Napoleon 11.900, Amsterdam 1260—1300, Bucaresti 14.50—15.50, London 14975—15275, Berlin 0.15—17, Róma 157—160, Zürich 595—620, Bécs 0.04.45—4.85, Belgrád 32.75—34.75, New York 3200—3275, Varsó 0.07-8.

Bécsi hivatalos árfolyamok. (Március 16.) Prága 2130, Belgrád 730, Budapest 21, Varsó 1.70, Milano 3435, Bucaresti 330, London 335200, New York 71600, Páris 4530, Zürich 13325, Berlin 3.50.

— Kerenszky vissza akar menni Oroszországba. Berlinből táviratozzák: Kerenszky volt orosz diktátor most tárgyalást folytat a berlini orosz szovjetkörökkel, hogy a legújabb amnesztia-rendelet értelmében hazatérhessen Oroszországba. A szovjet garanciákat követel tőle, hogy nem üz szovjetellenes politikát.

„Dr. MABUSE“ előadásaira jegyek elővételben délelőtt fél az Apolloban.

11—12-ig, délután fél 4—8-ig válthatók

Új márkarendszer Németországban.

(Márkatragédia és márkakombinációk. — Freiland és Freigeld Hadüzenet a kamatnak. Silvio Geissel mozgalma. Az Ivanotta gazdasági előnyöket biztosít.)

(Az Aradi Közlöny berlini tudósítójától.) A németországi szakkörök élénken foglalkoztatja az a rendkívüli perspektívájú megoldás amelyet Silvio Geissel berlini közgazdász dobott az érdeklődés középpontjába. Tekintve, hogy a birodalmi gyűlés teljes felkészültséggel fogja a javaslatot lefolytatni, a berlini sajtó a legkülönfélébb szemszögekben vitatja meg az elméletet. A javaslat maga, amelyet Silvio Geissel már tavaly felvetett, most teljes kibontakozásban kerül a gazdasági világ itélőszéke elé és a közgazdasági intelligencia máris teljes komolysággal kombinálja a lehetőségeket.

Geissel, akit a márka végzeteszerű leromlása bírt tétele felállítására, teljesen fölöslegesnek tartja, hogy ezrekre menő súlyos szavú politikusok és éles meglátású szociológusok igyekeznek az új Európa gazdasági válságát doktrínákkal és absztrakt tételekkel megoldani, amíg az államok közötti vagy a lakosság közötti teljesen likvidálva nincs. Szerinte az általános és ijesztő mértékben fokozódó drágaság olyan rendszabályok életbe léptetését teszik szükségessé, melyek a spekuláció letörésével erős és biztos lendülettel vetnek véget a gazdasági káosznak.

Vadák hangoznak el a gyűléseken, osztályellentétek élesednek és a tőkespekuláció forgatagában egzisztenciák pusztulnak el pillanatok alatt, de a legfontosabb gazdasági kérdésre még mindig nincs általános érvényű felelet. A kérdés magával hozza száz meg száz más probléma fejtegetését és mindez megszüntethető lesz a szabad pénz, szabad ország (Freiland — Freigeld!) jelszavával és elméletével. Az elmélet alapját Geissel elfogadott közgazdasági tantételekre fektette le, modernizálva azonban azokat a kor szükségletei szerint. Geissel elmélete segítségül hívja Prudhon és Harnick tanításait, de a legerélyesebben hadat üzen a szociálisták töké megszüntető törekvéseinek.

— Tőkére igenis szükség van. — mondja, mert az egyetlen gazdasági lendület, mely új és friss vért tölt a munka elernyedte ereibe. Legsúlyosabb törekvése azonban, hogy kiküszöbölje a tőke megszokott járulékát és járulékainak ismert minden formáját, köztük a legismertebbet, a kamatot, mely a tőke birtokosának munkanélküli

gazdasági előnyöket biztosít. Az elmélet rövidesen a következőkben foglalható össze: Ha ma 100 márkát viszünk a bankba, egy év múlva 104, vagy 106 márkát kapunk vissza, tehát a tőke ennyi kamatot hajt. Ha otthon tartjuk a pénzünket, 100 márka egy év múlva is 100 márka marad, tehát az itthon tartott pénzünk értékcsökkenésnek van kitéve, mert elveszítettünk 5 márkát. Silvio Geissel rendszere szerint a pénz hetenkint egyszereszerét elveszítene és 50 márka a hét végén 49 márka 95 pfennig marad. Ezt az értékcsökkenést a pénz úgy éri el, hogy a bankjegy tulajdonosa köteles külön e célra szolgáló 5 pfennigese betéteket venni és a bankjegy háttérrel felragasztani.

Az újonnan kibocsátott bankjegyet, keltétől számítva tehát mindenkor ellenőrizhető a bankjegy szereplő bélyegek helyes mennyisége. Azonkívül a forgalomban csak a folyó heti bélyeggel ellátott bankjegyeknek van érvényük. A forgalomba nem bocsátott pénz tehát állandóan veszít értékéből. Hogy ez az értékcsökkenés elkerülhető legyen, a pénzt vagy bankban kell elhelyezni, vagy el kell küldeni. A szabad pénz elnevezése tehát olyan ered, hogy szabadá teszi az embereket a kamat terhe alól. Silvio Geissel szerint a szabad pénz rendszere rendkívüli árukeresletet jelent és ezzel kapcsolatban a termelés rendkívüli fellendülését. Mivel az árak nem függenek a pénz tulajdonképpen állapótól, ez maga után vonja a fokozatos, tetemes olcsóbbodást.

A bankok a náluk elhelyezett pénzeket a gazdasági élet körforgalmába állítják, a gazdasági tőke szükséglet kielégítésére fordítják és ezért kölcsönzési illetéket szednek, amelyekből fedezik a náluk elhelyezett pénzeknél előálló értékvesztéseket. Silvio Geissel a pénz rendszerén álló szabadállamok közötti forgalmat harmonikusnak képzeli el és az államközi pénzforgalom tekintetében egy államközi pénzügynek, az Ivanotta (International Valuta Association) bevezetésével akar reorganizációt teremteni. Az új elméletnek egész irodalma van készülőben és propagálására külön könyvkiadóvállalatot létesít.

Ez a rendszer világjelentőségű, Silvio Geissel rendkívüli gazdasági szakismeretével képes volt le-

vetközni az utópiák minden előfeltételét, úgy, hogy a német közvélemény úgy fogadta, mint a társadalmi és gazdasági szemhatár meg tisztulásának első sugarát, mely képes lesz a német pénz problémáját reális és észszerű elvekkel megoldani.

A furfangos bábjátékos.

Aradi vásáron működő szerencsejátékosokat nagy figyelemmel kíséri az aradi rendőrség. Ezek a vásári szerencsejátékosok a közönség naivitására bázisozzák jövedelmüket. A közönség pedig alkalmas médiumnak bizonyult, mert nagyon sok pénzt hagy ezeken az embereken, amélkül, hogy nyereségvágyát kielégíthetné. A rendőrség ma panaszt tett Pasi János, hogy egy bábjátékosnál 500 lejt elveszített. Hosszu ideig alkalma volt nézni a bábjátékos működését, azonban senkisémet nyert, csak a bábjátékos. A rendőrség azonnal intézkedett, hogy a furfangos bábjátékos működését be- szüntesse.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
föld.

Cenzurat:
IOAN NICHIN.

BRILLIANS KÖVEKET,

ARANY ES EZUST TARGYAKAT
platinát legmagasabb áron vesz: 19075
Hirsch Jenő, ékszerész Str. Mejljanu
(Forray-u.) és Str. Barfüu (Rákóczy-u.) sarkán.

Mielőtt cipőszükségletét beszerző, tekintse meg a

HUNGÁRIA
cipőgyár üzletének
Piata Avram Ianou
kirakatait és árait.

Lapkihordópár felvétetik.
Cím a kiadóhivatalban.

Fornérgyár és Keményfatermelő R.-T., Arad,

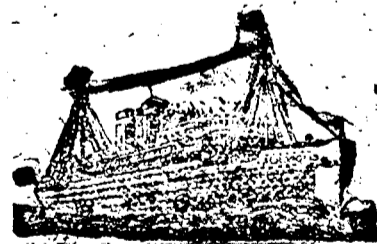
Piata Plevnel (Arpad-tér) 2. Legolcsóbb és legjobb fornérbeszerzési forrás.
Vásárol állandóan: Jávor, hárs, kóris, cseresznye, gyertyán és diófarönköket.

Egyedüli közvetlen hajójárat CONSTANTINA és NEW-YORK között a

FABRE-LINE

FRANCIA HAJOSTARSASAG HAJOJARATAI REVEN
Bucuresti, Pasagiul Comedia (Calea Victoriei No. 42)

Vesztegzár
nélkül

Áthajózás
nélkül

Van szerencsénk tudomására hozni a n. é. Amerikába utazni szándékozó közönségnek, hogy február 22-én megkezdődött az amerikai konzulátus láttsmózáásával ellátandó utlevelek bejegyzése és akiknek az alábbi okmányaik meg vannak, küldjük be azokat a fenti címre, miután mi is foglalkozunk amerikai vízumok megszerzésével: 1) Születési bizonyítvány. 2) Erkölcsi bizonyítvány, amelyben föl kell legyen tüntetve, hogy mióta tartózkodik abban a községben, ahonnan elindul. 3) Egy amerikai rokonának igazoló irata. 4) Hat fénykép. 5) A belügyminiszterium utlevele.

Az utlevelek láttsmózása 1923. május 22-én kezdődik. Társaságunk hajói állandó áthajózás nélküli rendszerű járatokat tartanak fön Constantina és New-York között. Kérjen prospektet

Legtöbbet fizetek

brilliáns, arany, ezüst
és platina ékszerekért

WALDMANN ékszerész,

Piata Avram Ianou
(Szabadság - tér) 14

